

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

(Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN Armağan Sayısı)

E-ISSN: 2651-3013

DOI Number:

Cilt: 2 Sayı: 1 Şubat 2019

ss. 50-53

PROF. DR. MUHAMMET NUR DOĞAN HOCA İÇİN

Lokman TURAN¹

*“Uzanır gider ötelere gümüş bir yol
O mâhur bestenin nağmelerinden...”*

Erzurum’da doğdu, babası o henüz on on bir yaşlarında küçük bir çocukken İstanbul’a taşındı. Babası imamdı ve belki de ilk öğretmeniydi. Annesi şefkat timsaliydi. Daha sonra “Şiiristan” adlı kitabını onlara şöyle ithaf edecekti: “Benim ilk öğretmenim sevgili babam Kâmil Doğan ve şefkat timsali annem Taliha Doğan’ın temiz ruhlarına...”

*“Nurdan kandiller görünür hayâl meyâl
Rüyadan bir âlemin tül perdelerinden”*

Hep bir Erzurumlu olarak yaşadı. Erzurum’a geldiğinde kendisini gezdirmek nasip oldu. Henüz bir çocukken ayrıldığı bu şehirde çocukluğunu aradı, eski mahallesinde dolaşırken gözlerindeki özlemi, çocuksu mutluluğu gördüğümü hatırlıyorum. “Keşke” dedi “O eski Erzurum’u muhafaza etseler.” Aslında bu temenni bugünkü modernitenin bize bahsettiği “nostaljik eğilim”lerden çok farklıydı. Çocukluğunda yarım bıraktığı bir duygunun aslında İstanbul’da ailesiyle birlikte devam ettirdiği o “dadaş ruhu”nun özlemiydi bu... Benim Erzurum tipi dediğim ve aslında Tanpınar’ın “Erzurumlu Tahsin” nam

¹ Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi A.B.D.
lturan@atauni.edu.tr

hikâyede anlattığı ruha duyulan özlemde bu. Türkülerde gurbet, şarkılarda hüznün, şiirlerde firkatti... Hoca sanki bütün bunların heyetimecmuasıydı.

*“Girer o şuh meclise pür işve vü nâz
Meclis dalgalanır yerli yerinden”*

Hocam oldu, henüz İstanbul Edebiyat ikinci sınıf öğrencisiydik. Yıl 1988. Prof. Dr. Ali Alparslan Metin Şerhi dersimize geldi. Ne oldu, ne bitti hocayı bir daha göremedik. Genç, birikimli ve kendine güvenen bir adam girmeye başladı “Metin Şerhi” dersine. Adeta dünyaya Hoca olmak için gelmişti, gönderilmişti. Klasik Türk edebiyatını bize sevdiren adamdı. Gözlerimizin içine baka baka konuşurdu. Dahası sadece benim gözüm içine bakıyormuş gibi ne başka bir tarafa bakabiliyor, ne de gözlerimi ondan ayırabiliyordum. Diğer arkadaşlarım da aynı şeyi düşünüyordu. Türkçesi temiz, diksiyonu mükemmel, anlatımı derin, bakışı pâk bir adam... Konuşmasından değil, tavrından bir Erzurumlu olduğunu neden sonra anladım. Öğrencilik işte... Koca İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde bir Erzurumlu Hoca... Öğrencilik işte, sevinmişim.

*“Altın kadehlerde içilir iksir-i aşk;
Ki sunulmuştur o şuh dülberin elinden.”*

Yıllar sonra ben de kendisiyle aynı alanda çalışma şerefine nail oldum: Klasik Türk Edebiyatı. Nihayet doktora tez savunma zamanım geldi. Jüri üyelerini Erzurum’a davet edecektik. Aklıma ilk onun ismi geldi. Kendisiyle görüştük. “Çok mutlu olurum” dedi. Bununla birlikte doktora tezimi kelime kelime okuyup büyük bir titizlikle tetkik etmişti. Yenişehirli Avnî Bey’in divanıydı doktora çalışmam. Avnî Bey Divanı’nda neredeyse onlarca “mısra-ı berceste” kabilinden şiir Hocayı büyülemişti. İşte böylece aynı sahada çalışmanın ve aynı şehrin insanı olmanın getirdiği uzun bir dostluk meydana geldi aramızda.

*“Bülbül okur gazelini muttasıl;
Besbelli ki, o da memnun gibidir kaderinden”*

Elbette hayat hikâyesini burada yazacak değilim. Benden böyle bir yazı istendiğinde şunun farkındaydım. Hayat hikâyemiz bir yerlerde çakışıyor. Belki aynı sahada çalışmanın ve ortak bir kaderi paylaşmanın ötesinde bir hoca ve insan olarak intibalarımı yazmam isteniyordu. Öyleyse benim gözümde bu büyük adam kimdir? Sorusuna cevap aramalıyım.

Bu münasebetle Hocanın hem ilmî yönü, hem de sanat yönü üzerinde durmak gerekir. İlmî yönü ikiye ayrılıyor. Birincisi klasik Türk edebiyatı bakımından, diğeri İslami ilimler bakımından yaptığı çalışmalar. Tabiatıyla beni ilgilendiren kısmı birinci yönüdür. Haddimi aşmak pahasına onun birinci yönüyle ilgili bir değerlendirme yapmaya çalışacağım.

*“Âb-ı hayât içilir o akşam dolu havuzdan
Yorgun kahkalar duyulur hazân bahçelerinden”*

Klasik Türk Edebiyatı alanının duayen hocalarındandır. Başta Anadolu ve İstanbul olmak üzere Uzakdoğudan Balkanlara, Kuzey Afrikadan Karadeniz havzasına kadar uzanan milyonlarca kilometrekare genişliğindeki bir coğrafyada yerleşik bütün toplulukların konuştuğu dillerin ortak söz varlığından beslenen ve ilhamını bu geniş coğrafyada teşekkül etmiş bulunan zengin kültürler ve köklü medeniyetlerden alan klasik Türk edebiyatı alanında son derecede ciddi ve önemli çalışmalara imza attı.

Diğertaraftan da bu sahanın bilhassa metinler şerhi, klasik edebiyatımızın şiir ve sanat felsefesi özgün alanlarında akademik bir yoğunlaşmayı gerçekleştirdi. Dergilerde neşrettiği bilimsel makaleleri, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen sempozyum, kolokyum ve kongrelerde sunduğu bildirileri ve çok sayıda nitelikli kitabı ile klasik Türk edebiyatı sahasına bilimsel bakış açıları getirdi;

Divan şiiri metinlerini psikolojik, sosyolojik, kültürel, dinî ve tasavvufi planda anlama ve analiz etme işinde gerçekten önemli başarılar imza attı. Divan şiiri metinlerini bilimsel bir metodoloji ile anlama ve bunları dil, din, tarih, felsefe, bilim, hukuk, tasavvuf ve estetik değerler sistemi açısından inter-disipliner bir anlayışla analiz etme meselesinde akademik hayatımıza önemli kazanımlar sağladı.

Kaleme aldığı ve birçok üniversitede yardımcı ders kitabı olarak okutulan *Fuzuli-Leyla ve Mecnun*, *Şeyh Galip-Hüsn ü Aşk*, *Fatih Divanı ve Şerhi* ve *Şiristan-Açıklamalı/Şerhli Klasik Türk Edebiyatı Antolojisi* kitapları metinler şerhi (şerh-i mutun) alanının aslında tam anlamı ile bilimsel bir faaliyet olduğu gerçeğini ispat eden önemli vesikalar sundu.

Eski Türk Edebiyatı sahası bu alanda bilimsel çalışma yapan akademisyenlere psikoloji, din, felsefe, tasavvuf, sosyoloji, hukuk, musiki, astronomi, astroloji,

tıp, sosyal antropoloji ve arkeoloji gibi birbirinden çok farklı sahalarda disiplinler arası düşünme ile edebî metinlere etimolojik ve semantik bir dikkatle eğilmeyi zorunlu kılar. O yayınladığı makaleleri, sunduğu bildirileri ve yayınlanmış çok sayıda kitabı ile bu inter-disipliner düşünüş ile etimolojik ve semantik dikkat yoğunlaşması hususunda kendisine hayran bırakacak eserler ortaya koydu. Hoca bu anlamda adeta bir arkeolog gibi her dokunduğu beyitten, bu beyitlerdeki her kelimeden yine kendisinin tabiriyle “kültürümüzün kozmik odası”ndan kültürümüze dair önemli malzemeler çıkardı ve bunları yorumladı.

*“Bir yıldız kayar gecenin atlas örtüsünde
Ve masmavi bir çılglık duyulur derinden.”*

İkinci yönü ise aslında birinci yönüyle çok da ayrı düşmeyen sanat ve daha özelde şiir yönüdür. Şairdir. Ayrı düşmeyen diyorum, zira Fuzuli'nin Leyla vü Mecnun'unu okuduğunuzda siz de onun nasıl bir şiir kabiliyetine sahip olduğunu göreceksiniz. Leyla vü Mecnun'daki beyitlerin dil içi çevirisi neredeyse bugünkü Türkçede temiz, açık, anlaşılır ve “manzum” bir çeviridir. Elbette şiir kabiliyeti bununla sınırlı değildir. Öyleyse kendisinin basılmış, yayımlanmış şiirlerine bakılmalıdır. Bu şiirler tetkik edildiğinde kendisinin nasıl ilmî yönüyle sanat yönünü birlikte ve barışık bir biçimde yürüttüğünü ve zevke dönüştürdüğünü anlayacağız.

*“Yapraklar kıpırdar, bozulur gecenin sükûtu
Sümbül kokulu bir rüzgâr eser serinden...”*

Hülasa, bazı insanları gördüğünüzde kendiliğinden bir hürmet hissedersiniz içinizde. Benim böyle hocalarım oldu. Deminden beri sıfatlarını ve hatta “Eski Şiirin Rüzgârıyla/Yahya Kemâl Beyatlı'ya” şiirinden beyitler aldığım kendisine derin bir saygıyla bağlı olduğum bu büyük adam, büyük Hoca **Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan'dır**. Bir insanın kıymetini bilmek de bir kültürdür. Bunun mektebi, medresesi, kitabı yoktur. Onların kıymetini bilmek için insan olmak yeter. Başka bir şeye ihtiyaç da yoktur. Huzurunda hürmetle eğiliyor, kendisine uzun ve sağlıklı ömürler diliyor ve saygılarımı sunuyorum.